

Sygnatura akt II Ca 359/20

POSTANOWIENIE

Poznań, dnia 4 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Ryszard Małecki

Sędzia Sądu Okręgowego Małgorzata Radomska-Stęplewska Sędzia Sądu Okręgowego Anna Kulczewska-Garcia

protokolant: p. o. stażysty Sara Zandecka

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2020 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z wniosku R. L.

przy udziale B. L. (1)

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki

od postanowienia częściowego Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 19 listopada 2019 r.

sygn. akt V Ns 119/12

postanawia:

- 1. sprostować oczywistą niedokładność w oznaczeniu zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że oznaczyć je jako „Postanowienie wstępne i częściowe”;**
- 2. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 17. w ten sposób, że zasądzoną kwotę podwyższyć do 42.105,28 zł (czterdzieści dwa tysiące sto pięć złotych i dwadzieścia osiem groszy);**
- 3. oddalić apelację uczestniczki w pozostałym zakresie;**
- 4. oddalić apelację wnioskodawcy.**

Małgorzata Radomska-Stęplewska Ryszard Małecki Anna Kulczewska-Garcia

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 27 stycznia 2012 r., R. L., domagał się podziału majątku wspólnego wnioskodawcy i uczestniczki postępowania B. L. (1), pozostałego po ustaniu małżeństwa stron. Wnioskodawca wskazał, iż w skład tego majątku wchodzi nieruchomości położona w P., przy ul. (...) oraz samochód osobowy marki F. (...). Zdaniem wnioskodawcy, oba te składniki miały zostać przyznane uczestniczce postępowania za spłatą połowy ich wartości. Nadto, wnioskodawca domagał się zapłaty kwoty 7.752,83 zł tytułem zwrotu nakładów poczynionych z jego majątku odrębnego na majątek

wspólny, a mianowicie połowy spłaconych rat wspólnie zaciągniętego przez strony kredytu oraz długu wobec gazowni i podatku od nieruchomości.

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka postępowania wskazała, iż prócz nieruchomości, o której mowa we wniosku, w skład majątku wspólnego stron wchodzi również inne, szczegółowo wskazane w piśmie składniki majątkowe, jak również wniosła o zasądzenie od wnioskodawcy na swoją rzecz kwoty 90.000 złotych tytułem zwrotu nakładów z jej majątku odrębnego, na majątek wspólny. Uczestniczka postępowania zaprzeczyła jednocześnie, by samochód osobowy stanowił majątek wspólny, albowiem zdaniem uczestniczki, został on jej przekazany przez wnioskodawcę w darowiźnie i jako taki, stanowi składnik jej majątku odrębnego.

Strony, w toku postępowania wielokrotnie modyfikowały swoje żądania i stanowiska, występując z nowymi żądaniami.

Postanowieniem częściowym z dnia 19 listopada 2019 r., wydanym w sprawie V Ns 119/12, Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

1. ustalił, że w skład majątku wspólnego stron wchodzi m.in.:

- a) wierzytelność wobec A. Ł. z tytułu spłaty udziału wnioskodawcy w spółce cywilnej „K.” spółka cywilna w P.;
- b) samochód osobowy marki F. (...) o wartości 7.200 złotych;

2. dokonał częściowego podziału majątku stron poprzez:

- a) przyznanie wyłącznie na rzecz wnioskodawcy R. L. wierzytelności, o której mowa w pkt 1 a) postanowienia;
- b) przyznanie wyłącznie na rzecz B. L. (1) własności samochodu osobowego marki F. (...) nr rej. (...), o którym mowa w pkt 1b) postanowienia;

3. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1) kwotę 32.500 złotych tytułem spłaty jej udziału w składniku majątkowym, o którym mowa w pkt 1 a) postanowienia;

4. zasądził od uczestniczki postępowania B. L. (1) na rzecz wnioskodawcy R. L., kwotę 3.600 złotych tytułem spłaty jego udziału w składniku majątkowym, o którym mowa w pkt 1b) postanowienia;

5. zasądził od uczestniczki postępowania B. L. (1) na rzecz wnioskodawcy R. L. kwotę 6.476 złotych tytułem nakładów z majątku odrębnego wnioskodawcy, na majątek wspólny, o którym mowa w pkt 1b) postanowienia;

6. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1), kwotę 9.331,67 złotych tytułem nakładów z majątku odrębnego uczestniczki postępowania, na majątek wspólny, o którym mowa w pkt 1b) postanowienia;

7. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1) kwotę 8.000 złotych tytułem spłaty jej udziału we własności samochodu osobowego F. (...) nr rej. (...);

8. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1), kwotę 500 złotych tytułem spłaty udziału w urzędzeniu M.;

9. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1), kwotę 3.405,88 złotych tytułem spłaty jej udziału w ruchomościach służących do produkcji suplementów (...) oraz gabinetu weterynaryjnego;

10. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1), kwotę 14.560,56 złotych tytułem połowy kwoty zwróconej tytułem nadpłaconych spłat kredytów, dokonanych z kredytu zaciągniętego w (...) SA w W.;

11. zasądził od uczestniczki postępowania B. L. (1) na rzecz wnioskodawcy R. L., kwotę 33.783,50 złotych tytułem zwrotu nakładów z majątku odrębnego wnioskodawcy na majątek wspólny w postaci spłaty kredytu udzielonego przez (...) SA w W.;
12. zasądził od uczestniczki postępowania B. L. (1) na rzecz wnioskodawcy R. L. kwotę 5.149,01 złotych tytułem nakładów z majątku odrębnego wnioskodawcy, na majątek wspólny w postaci kosztów utrzymania nieruchomości przy ul. (...);
13. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1), 1.713,77 złotych tytułem połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty długu wobec ZUS;
14. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1) kwotę 5.424,53 złotych tytułem połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty długu wobec (...) SA;
15. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1), kwotę 8.838,65 złotych tytułem połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty długu wobec (...) Bank SA;
16. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1) kwotę 12.552,77 złotych tytułem połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty długu wobec (...) Bank (...) SA w W.,
17. zasądził od wnioskodawcy R. L. na rzecz uczestniczki postępowania B. L. (1) kwotę 3.105,28 złotych tytułem zwrotu nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci darowizny od matki uczestniczki postępowania, na zakup działki przy ul. (...);
18. oddalił roszczenie wnioskodawcy o zwrot nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci darowizny otrzymanej od matki wnioskodawcy;
19. oddalił roszczenie uczestniczki postępowania o zwrot nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci darowizny projektu budynku mieszkalnego przy ul. (...) oraz nakładu pracy ojca uczestniczki postępowania w zakresie nadzoru budowlanego;
20. oddalił roszczenie wnioskodawcy o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie przez uczestniczkę postępowania z samochodu P.;
21. oddalił roszczenie wnioskodawcy o zapłatę z tytułu wyłącznego korzystania przez uczestniczkę postępowania z nieruchomości położonej w S. nr (...);
22. oddalił wniosek o podział majątku w zakresie środków wypłaconych na rzecz wnioskodawcy przez (...) SA;
23. oddalił wniosek o podział majątku w zakresie środków wypłaconych na rzecz uczestniczki postępowania przez C.;
24. ustalił, że w skład majątku wspólnego nie wchodzi środki zgromadzone przez uczestniczkę postępowania w ramach OFE;
25. ustalił, że w skład majątku wspólnego nie wchodzi przedsiębiorstwo produkcji suplementów (...);

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy poczynił następujące rozważania:

Odnosnie nieruchomości położonej w P., przy ul. (...) i roszczeń w zakresie poczynionych przez strony nakładów z majątków odrębnych na ten składnik majątku wnioskodawca ostatecznie (k. 1481-1482, 1574) domagał się zapłaty od uczestniczki postępowania: kwoty 2.531,80 zł tytułem połowy opłat za gaz poczynionych po ustaniu małżeństwa stron, kwoty 2.617,15 zł tytułem połowy uiszczonego podatku od nieruchomości - łącznie: 5.149,01 złotych oraz 10.000 złotych tytułem zwrotu połowy darowizny otrzymanej przez wnioskodawcę od matki.

Uczestniczka postępowania natomiast, ostatecznie domagała się zapłaty od wnioskodawcy (k. 1439-1440) kwoty 3.338,29 złotych tytułem zwrotu połowy darowizny poczynionej na rzecz uczestniczki postępowania przez matkę, na zakup działki w S., kwoty 9.000 złotych tytułem zwrotu darowizny poczynionej na rzecz uczestniczki postępowania przez ojca w postaci sporządzenia projektu budynku oraz pracy w zakresie nadzoru budowlanego oraz kwoty 1.713,77 złotych tytułem długu wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zabezpieczonego hipoteką przymusową na nieruchomości

Uczestniczka postępowania nie kwestionowała okoliczności, iż wnioskodawca dokonał spłat wskazanych powyżej długów z tytułu dostaw gazu oraz podatku od nieruchomości.

W zakresie darowizny na rzecz wnioskodawcy Sąd ustalił, iż B. L. (2), przekazała wnioskodawcy kwotę 20.000 złotych w lipcu 2006 r., jednak kwota ta nie została przeznaczona na nabycie materiałów budowlanych, ale na zaspokojenie własnych potrzeb wnioskodawcy. Sąd zważył, że poza głośnymi twierdzeniami, wnioskodawca nie przedstawił jakichkolwiek dowodów na to, iż faktycznie w 2006 r., dokonał takich nakładów na majątek wspólny, a nawet, iż w ogóle prace w zakresie wykonania poszycia dachowego na nieruchomości - po 2006 roku - były wykonywane. W tym stanie rzeczy, w oparciu o art.45 k.r.o. roszczenia procesowe wnioskodawcy o zwrot nakładów, co do kwoty 5.149,01 złotych zostało uwzględnione.

Co do żądań uczestniczki postępowania wskazanych powyżej, to wnioskodawca przyznał, iż faktycznie matka uczestniczki postępowania przekazała środki na zakup działki w S. w wysokości około 1/3 ceny gruntu. Uczestniczka postępowania wykazała dokumentem prywatnym w postaci dowodów wypłat kwot kolejno 13.700.200 starych złotych oraz w dniu 9 grudnia 1994 r., 1.992,02 dolary USA (k. 146-148), iż faktycznie otrzymała 1370 nowych złotych oraz równowartość około 4.840,56 nowych złotych (średni kurs USD z grudnia 1994 i stycznia 1995) – łącznie 6.210,56 nowych złotych, z czego połowa to 3.105,28 złotych. Sąd ustalił również, że kwota ta została przekazana, jako darowizna na zakup nieruchomości wspólnej stron, jednak wyłącznie uczestniczce postępowania, o czym świadczą niekwestionowane, co do autentyczności zapiski na kopercie k. 146 „likwidacje dla B.”.

Sąd wskazał, że nie było sporu co do tego, iż ojciec uczestniczki postępowania wykonał projekt budynku mieszkalnego, następnie wybudowanego przez strony oraz, iż wykonywał pracę w zakresie nadzoru budowlanego. Uczestniczka postępowania, wobec zakwestionowania tej okoliczności przez wnioskodawcę, nie wykazała jednak wartości tych prac – poprzestając na głośnych twierdzeniach, ani tego, iż ojciec wykonywał je wyłącznie na jej rzecz, a zatem roszczenie w tym zakresie, jako niewykazane podlegało oddaleniu.

Kolejno mając na uwadze, iż dług uczestniczki postępowania wobec ZUS wynikał z prowadzonej przez nią w latach 2001-2003 działalności gospodarczej, z której dochody przeznaczała ona na zaspokojenie potrzeb rodziny, oboje małżonkowie zobowiązani byli do jego spłaty. Łącznie uczestniczka postępowania po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej stron dokonała spłaty długu w wysokości 3.427,55 złotych, z czego połowa to 1.713,77 złotych.

Co do roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za wyłączne korzystanie przez uczestniczkę postępowania z nieruchomości w S. Sąd zwrócił uwagę, że wnioskodawca, nigdy nie został „pozbawiony posiadania” nieruchomości, ale dobrowolnie ją opuścił, w związku z rozpoczęciem wspólnego życia z nową partnerką. Nigdy nie domagał się od uczestniczki postępowania dopuszczenia do posiadania. Tym samym, roszczenie wnioskodawcy podlegało oddaleniu.

Odnosnie wierzytelności wobec A. Ł. z tytułu rozliczenia wkładu wnioskodawcy do spółki cywilnej „K.” s.c. Sąd ustalił, że w dniu 29 września 2009 r., wnioskodawca wystąpił ze spółki, a następnie w dniu 29 lipca 2010 r., i zawarł z A. Ł. umowę, zgodnie z którą, ten zobowiązał się do spłaty udziału występującego wspólnika i zapłaty z tego tytułu kwoty 65.000 złotych w 60 równych ratach płatnych przez 5 kolejnych lat. Obecnie wysokość zobowiązania A. Ł. wynosi powyżej 30.000 złotych. Sąd ustalił, że w czasie trwania spółki wszyscy wspólnicy dokonali wpłat nieustalonej wartości oraz wraz z małżonkami zaciągnęli kredyt bankowy w wysokości ok 450 tys złotych, który spłacony został przed wystąpieniem R. L. ze spółki – z dochodów uzyskiwanych z jej prowadzenia. Były takie sytuacje, że dochód z działalności spółki nie wystarczał na pokrycie kosztów jej prowadzenia i wówczas wspólnicy

„dokładali” z własnych środków finansowych. Sąd uznał, iż z uwagi na to, że wkładem do spółki cywilnej, była nie tylko praca wnioskodawcy, ale również – jak wynika z jego zeznań środki finansowe i rzeczowe, w postaci wyposażenia wcześniej prowadzonego gabinetu weterynaryjnego, zasadnym było uznanie, iż na majątek odrębny – jakim niewątpliwie był majątek spółki cywilnej zostały poczynione nakłady z majątku wspólnego stron. Wobec postawy wnioskodawcy, nie sposób ustalić obecnej wysokości wspomianej wierzytelności - wnioskodawca nie przekazał uczestnicze postępowania jakichkolwiek kwot z tego tytułu. Tym samym Sąd ustalił, iż w skład majątku wspólnego wchodzi w/w wierzytelność. W związku z przyznaniem jej wnioskodawcy, zasądzeniu na rzecz uczestniczki postępowania podlegała połowa tej kwoty, tj. 32.500 złotych.

Odnosnie samochodu osobowego F. (...) - w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, Sąd uznał, iż omawiany składnik majątkowy należy do majątku wspólnego stron, bowiem uczestnicze postępowania nie udało się obalić domniemania wynikającego z art. 31 § 1 zd. 1 k.r.o. Uczestniczka postępowania, poza głośnymi twierdzeniami, nie zdołała wykazać, iż wnioskodawca kiedykolwiek miał wolę przekazania pojazdu do jej majątku odrębnego. Nie było sporu między stronami, iż to uczestnicze postępowania, która od wielu lat z niego korzysta, samochód ma przyspaść. Wnioskodawcy należał się zatem zwrot połowy jego wartości, ustalonej przez powołanego w sprawie biegłego – a która to wartość była bezsporna. Konsekwencją uznania, iż samochód stanowił składnik majątku wspólnego, była konieczność rozliczenia kosztów jego utrzymania oraz związanych ze spłatą kredytu na jego nabycia przez współwłaścicieli, poniesionych po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej. Wnioskodawca, dokonał w toku egzekucji sądowej wpłat na łączną kwotę 15.118,61 złotych, z czego zostało mu zwrócone 1.887,63 złote, a zatem ostatecznie poniósł on 13.230,98 złotych, z czego połowa to 6.650,49 złotych. Wnioskodawca w tym zakresie zgłosił roszczenie o 6.476,00 złotych (k. 1482), a zatem Sąd uwzględnił je w całości.

Uczestniczka postępowania, tytułem spłaty rat kredytu poniosła koszt 6.498,54 złotych, oraz tytułem ubezpieczenia, najmu garażu oraz badań technicznych 12.164,80 złotych. Zwrotowi na jej rzecz podlega, zatem połowa w/w kwot tj. 9.331,67 złotych. Dalsze roszczenia uczestniczki postępowania, tj. dotyczące kosztów poniesionych do lipca 2011 r. (data uprawomocnienia się wyroku rozwodowego), nie mogły zostać uwzględnione, jako że nie stanowiły nakładu z majątku odrębnego na majątek wspólny, ale były dokonywane w ramach majątku wspólnego.

W ocenie Sądu nie zasługiwało na uwzględnienie żądanie wnioskodawcy odnośnie zasądzenia na jego rzecz wynagrodzenia z tytułu wyłącznego korzystania przez uczestniczkę postępowania z samochodu P., za okres od lipca 2011 roku – analogicznych względów jak roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za wyłączne korzystanie przez uczestniczkę postępowania z nieruchomości w S..

Odnosnie samochodu osobowego F. (...) między stronami nie było sporu, co do tego, iż samochód ten stanowił składnik majątku wspólnego. W 2009 roku pojazd został zbyty przez wnioskodawcę na rzecz obecnej małżonki, za kwotę 16.000 złotych, a następnie w 2012 r., sprzedany za około 12.500 złotych (k.1869), a uczestniczka postępowania, nie otrzymała żadnej części z otrzymanej ceny. W tej sytuacji, bezprawnie zbyty przez wnioskodawcę składnik majątkowy podlegał podziałowi, a jego wartość oparta została o cenę sprzedaży pojazdu na rzecz H. S. i wg oświadczenia wnioskodawcy, którego uczestniczka nie kwestionowała.

Odnosnie urządzenia M. zakupionego na kredyt spłacony przez wnioskodawcę w dniu 17 sierpnia 2007 r. Wnioskodawca nie pozostawił w/w urządzenia w miejscu zamieszkania stron, ani też nie wydał go uczestnicze postępowania. Wartość urządzenia, to 1.000 złotych. Połowa tej kwoty należała się uczestnicze.

Odnosnie przedsiębiorstwa produkcji suplementów (...) oraz gabinetu weterynaryjnego - według ustaleń Sądu dochody z prowadzonej w ramach gabinetu weterynaryjnego działalności leczniczej oraz produkcyjnej były pobierane przez wnioskodawcę, który nie informował domowników o skali tej działalności. Finansowane z niej oraz z gabinetu, a także dochodów ze spółki cywilnej K., były w znacznej części koszty utrzymania rodziny, spłata wszystkich zobowiązań wobec kredytodawców i dostawców mediów. W dniu 24 listopada 2008 r., wnioskodawca opuścił wspólne miejsce zamieszkania stron i wyprowadził się do B.. Początkowo wnioskodawca w B. kontynuował działalność w zakresie produkcji V., jednak po zatrudnieniu na stanowisku powiatowego lekarza weterynarii (maj 2009 roku), nie mógł on

już – z przyczyn formalnych prowadzić działalności gospodarczej. Wówczas, zakończył on prowadzenie działalności i zbył on składniki majątkowe na rzecz obecnej małżonki H. S.. Działalność – mimo, że formalnie prowadziła ją H. S., nadal faktycznie była wykonywana przez wnioskodawcę, który osiągał z niej dochody. Łączna wartość ruchomości zbytych przez wnioskodawcę w maju 2009 r., na rzecz H. S., to 6.811,77 złotych. Z uwagi na fakt, iż wnioskodawca zbył w/w składniki majątkowe w czasie trwania wspólności majątkowej między stronami, z powołaniem na wcześniej już wskazaną argumentację (odnośnie samochodu F. (...)), należało uznać to zbycie za bezskuteczne wobec uczestniczki postępowania w tym sensie, iż uwzględnić te składniki majątkowe rachunkowo, zasądzając połowę ich wartości na rzecz uczestniczki postępowania.

Sąd, mając na uwadze wcześniej dokonane ustalenia, uznał iż nie sposób przyjąć, że działalność gospodarcza wnioskodawcy wg stanu jaki miała w 2009 r, była prowadzona w ramach „przedsiębiorstwa” w rozumieniu 55¹ kc, podlegającego wycenie metodą dochodową (jakiej domagała się w istocie uczestniczka postępowania). Sąd wskazał, iż produkcja prowadzona przez wnioskodawcę miała charakter jednoosobowy, uboczny i nie była jego jedynym źródłem dochodu. Zdaniem Sądu format działalności prowadził do wniosku, iż była ona silnie związana z pracą i umiejętnościami wnioskodawcy, a zatem polegała głównie na jego własnej pracy fizycznej. Sąd zważył, że nawet gdyby ustalić, iż strony faktycznie stworzyły „przedsiębiorstwo”, to wszystkie przedmioty służące do jego prowadzenia, zostały zbyte osobie trzeciej, a „przedsiębiorstwo” przestało istnieć. Nadto Sąd wyjaśnił, że nawet gdyby przyjąć, iż podziałowi w niniejszym postępowaniu podlega (rachunkowo) przedsiębiorstwo produkujące suplementy (...), to z uwagi na fakt, iż dochód takiego przedsiębiorstwa generowany jest wyłącznie poprzez osobistą pracę wnioskodawcy, a ta sama w sobie nie podlega wycenie w ramach podziału majątku (a *contratio* art. 31 § 2 pkt 1 k.r.o.), faktyczną wartość przedsiębiorstwa i tak stanowiłaby wartość przedmiotów (rzeczy i praw) wchodzących w jego skład.

Odnośnie kredytów, Sąd ustalił, że w czasie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej, strony zaciągały liczne kredyty i pożyczki, celem zaspokojenia potrzeb życiowych. W dniu 22 lutego 2008 r., strony zaciągnęły w (...) SA kredyt w wysokości 200.000 złotych, z przeznaczeniem na spłatę wcześniej już zaciągniętych kredytów na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych stron, w szczególności na pokrycie kosztów utrzymania nieruchomości, mediów, opłacenie kosztów utrzymania dzieci stron – studiujących poza P.. Po przekazaniu na rachunek bankowy wnioskodawcy kwoty 200.000 złotych, od razu dokonana została spłata części kredytu, tak więc w rzeczywistości, strony skorzystały z niego do wysokości 105.300,00 złotych. Następnie, wnioskodawca dokonał spłaty obciążających strony jako małżonków kredytów, przekazując kolejne kwoty na rachunki bankowe prowadzone dla poszczególnych wcześniejszych kredytów. Po przeliczeniu przez banki wysokości zadłużenia, na rachunek bankowy wnioskodawcy została zwrócona łącznie kwota 29.121,13 zł (k. 361-365), a którą spożytkował wyłącznie na własne potrzeby. Uczestniczka postępowania w żadnym stopniu nie uczestniczyła w spłacie rat zaciągniętego kredytu. Z majątku odrębnego, tj. dochodów osiąganych z pracy oraz założonej na nowo działalności gospodarczej, po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, wnioskodawca spłacił łącznie 67.567 złotych. W tym stanie rzeczy Sąd uznał, iż spłata zobowiązania kredytowego wobec (...) SA przez wnioskodawcę we wskazanej wyżej wysokości po ustaniu wspólności majątkowej, stanowiła jego nakład z majątku odrębnego na majątek wspólny podlegający rozliczeniu z mocy art. 45 k.r.o., natomiast kwota nadwyżki, wypłaconej przez banki w czasie trwania tej wspólności, podlega spłacie na rzecz uczestniczki postępowania.

Kolejno Sąd ustalił, że po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, uczestniczka postępowania dokonała na poczet następujących kredytów spłat w wysokości: 10.849,07 złotych na rzecz (...) SA (oraz jego następcy prawnego), 17.677,30 złotych na rzecz (...)SA (oraz jego następcy prawnego), 25.105,54 złote, na rzecz (...) Bank SA. Sąd podkreślił, że wnioskodawca i zakwestionował skutecznie okoliczności, iż uczestniczka postępowania spożytkowała kwoty pozyskane z kredytów na spłatę zobowiązań związanych z jej własnym uzasadnionym utrzymaniem oraz utrzymaniem składników majątku wspólnego stron. Tym samym połową wskazanych sum obciążył wnioskodawcę.

Odnośnie środków wypłaconych przez A.TU (...)((...)TU.), Sąd ustalił, że w dniu 21 marca 1997 r., wnioskodawca zawarł z A. Towarzystwem (...) SA umowę ubezpieczenia na życie. Umowa ta została rozwiązana w dniu 4 grudnia 2008 r., i z tego tytułu wnioskodawcy została przekazana kwota 12.545,80 złotych; Kwotę tą wnioskodawca wydał na

swoje utrzymanie oraz na utrzymanie dzieci stron – przekazując na ich rzecz w okresie od lutego 2009 do grudnia 2011 r., łącznie 34.940,00 złotych. Pozostałą część z ww. kwoty wnioskodawca pokrył z dochodów ze sprzedaży suplementów diety i własnego wynagrodzenia. Z kolei w dniu 16 grudnia 1997 r., uczestniczka postępowania zawarła z (...) (obecnie A. Towarzystwem (...) SA) umowę ubezpieczenia na życie. Umowa ta została rozwiązana w dniu 7 lutego 2006 r., i z tego tytułu uczestniczkę postępowania została przekazana kwota 7.448,60 złotych; Uczestniczka postępowania przeznaczyła ww. kwotę na własne utrzymanie, spłatę zobowiązań oraz utrzymanie samochodu F. (...). Wobec ustalenia, że środki zgromadzone przez strony w ramach umów ubezpieczenia na życie, zostały przeznaczone na utrzymanie samych stron oraz ich dzieci, Sąd stwierdził, że nie podlegały one rozliczeniu w ramach podziału majątku.

Odnosnie środków gromadzonych przez uczestniczkę postępowania w ramach Otwartych Funduszy Emerytalnych, Sąd w tym zakresie ustalił stan faktyczny zgodnie z twierdzeniami uczestniczki postępowania, która zaprzeczyła, by była kiedykolwiek członkiem OFE oraz w oparciu o pismo ZUS. (k. 1532).

Apelacje od powyższego postanowienia wniosły obie strony.

Wnioskodawca reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika zaskarżył orzeczenie w części, tj. w punktach: la, 2a, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, zarzucając Sądowi Rejonowemu:

1. sprzeczność istotnych ustaleń w sprawie z treścią zebranego materiału dowodowego, polegającego na przyjęciu, że:
  - a) w skład majątku wspólnego wchodzi wierzytelność wobec A. Ł. z tytułu spłaty udziału wnioskodawcy w spółce cywilnej „K.” Spółka cywilna w P.;
  - b) kwoty wydatkowane przez B. L. (1) na utrzymanie pojazdu - F. (...) należy uznać za wydatki z majątku odrębnego uczestniczki na majątek wspólny;
  - c) wnioskodawca przeznaczył środki ze sprzedaży pojazdu F. (...) na własne potrzeby;
  - d) środki ze sprzedaży urządzenia M. wnioskodawca przeznaczył na własne potrzeby;
  - e) środki ze sprzedaży ruchomości służących do produkcji suplementów (...) oraz gabinetu weterynaryjnego wnioskodawca przeznaczył na własne potrzeby;
  - f) zwrot nadpłaconych spłat kredytów, dokonanych z kredytu zaciągniętego w (...) SA w W. wnioskodawca przeznaczył na własne potrzeby;
  - g) środki przeznaczone na spłatę długu B. L. (1) z ZUS oraz długów wobec banków - (...)S.A., (...) Bank S.A., (...) Bank (...) stanowią nakład z majątku odrębnego uczestniczki na majątek wspólny stron;
  - h) środki przekazane przez matkę uczestniczki stanowiły darowiznę wyłącznie na rzecz uczestniczki, a co za tym idzie, że stanowią nakład majątku odrębnego na majątek wspólny stron;
  - i) środki otrzymane przez wnioskodawcę od matki nie zostały przeznaczone na wydatki związane z budową domu stron położonego w S.;
  - j) strony ustaliły, że z pojazdu F. (...) będzie korzystać wyłącznie uczestniczka;
  - k) wnioskodawca dobrowolnie wyprowadził się z domu stron w S.;
2. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- a) art. 227 w związku z art. 217 k.p.c. poprzez nierozpoznanie wniosku dowodowego wnioskodawcy o dopuszczenie opinii biegłego na okoliczność wartości wynagrodzenia z tytułu wyłączonego korzystania przez uczestniczkę z domu w S. oraz z samochodu osobowego F. (...);
- b) art. 233 k.p.c przez dowolną, a zarazem wewnątrznie sprzeczną ocenę dowodów zgromadzonych w sprawie;
- c) art. 328 k.p.c. przez nieprawidłowe sporządzenie uzasadnienia.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o:

I. uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji;
ewentualnie:

II. zmianę zaskarżonego postanowienia, a mianowicie:

- a) pkt 1 a poprzez ustalenie, że wierzytelność wobec A. Ł. z tytułu spłaty udziału wnioskodawcy w spółce cywilnej K. spółka cywilna w P. nie wchodzi w skład majątku wspólnego;
- b) uchylenie punktu 2 a;
- c) uchylenie punktu 3;
- d) zmianę punktu 6 i oddalenie roszczenia uczestniczki tytułem nakładów na z majątku odrębnego uczestniczki na majątek wspólny, o którym mowa w punkcie 1 b;
- e) zmianę punktu 7 i oddalenie roszczenia uczestniczki o spłatę udziału we własności samochodu F. (...);
- f) zmianę punktu 8 i oddalenie roszczenia uczestniczki o spłatę udziału we własności urządzenia M.;
- g) zmianę punktu 9 i oddalenie roszczenia uczestniczki o spłatę udziału w ruchomościach służących do produkcji suplementów diety (...) oraz gabinetu weterynaryjnego;
- h) zmianę punktu 10 i oddalenie roszczenia uczestniczki o zwrot połowy kwoty zwróconej wnioskodawcy tytułem nadpłaconych spłat kredytów, dokonanych z kredytu zaciągniętego w (...) SA;
- i) zmianę punktu 13 i oddalenie roszczenia uczestniczki o zwrot połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty długu wobec ZUS;
- j) zmianę punktu 14 i oddalenie roszczenia uczestniczki o zwrot połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty długu wobec banku (...) S.A.;
- k) zmianę punktu 15 i oddalenie roszczenia uczestniczki o zwrot połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty długu wobec banku (...) S.A.
- l) zmianę punktu 16 i oddalenie roszczenia uczestniczki o zwrot połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci spłaty wobec (...) Bank (...) SA;
- m) zmianę punktu 17 i oddalenie roszczenia uczestniczki o zwrot połowy nakładów z jej majątku odrębnego na majątek wspólny w postaci darowizny od matki uczestniczki na zakup działki przy ul.(...);
- n) zmianę punktu 18 i zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwoty 10.000 zł tytułem zwrotu połowy nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny stron w postaci darowizny od matki wnioskodawcy na budowę domu w S. (zakup dachówki);

o) zmianę punktu 20 i zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwoty 30.000 zł tytułem wynagrodzenia za korzystania przez uczestniczkę z samochodu marki F. (...);

p) zmianę punktu 21 i zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwoty 35.000 zł tytułem wynagrodzenia za korzystania przez uczestniczkę z domu w S..

III. zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację uczestniczka działając samodzielnie wniosła o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W wywiezionej przez siebie apelacji uczestniczka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika zaskarżyła postanowienie w części, tj. pkt 9, 10, 11, 17, 19 i 25, zarzucając Sądowi Rejonowemu:

1. naruszenie art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z 684 k.p.c. przez naruszenie zasady, że skład i wartość składników majątku wspólnego ustala sąd,

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., przez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów w postaci zeznań wnioskodawcy, uczestniczki postępowania oraz świadków, które doprowadziły do nieprawdziwych ustaleń, że:

a) strony prowadziły wspólne gospodarstwo domowe od 2007 roku,

b) matka uczestniczki przekazała na jej rzecz darowiznę w kwocie 13.700.200 starych złotych oraz 1992,02 USD, a pominięcie kwoty 18.443.500 starych złotych wypłaconych w dniu 7 grudnia 1994 roku, znajdujących się w aktach sprawy,

c) w skład majątku wspólnego nie wchodzi przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c.

3. błędne ustalenie, że

a) wnioskodawca zaciągał kredyty na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych stron, w szczególności na pokrycie kosztów utrzymania nieruchomości, mediów, opłacenie kosztów utrzymania dzieci stron studiujących poza P., bowiem w ocenie Sądu dochody stron, a w szczególności dochody wnioskodawcy w kwocie 7.500 zł miesięcznie nie wystarczało na pokrycie powyższych zobowiązań,

b) w tym czasie uczestniczka postępowania nie pracowała w pełnym wymiarze pracy, a jej dochody zaspokajały wyłącznie jej własne potrzeby w zakresie wyżywienia i utrzymania samochodu F. (...) - z pominięciem ustaleń kiedy i w jakich kwotach zaciągał kredyty samodzielnie wnioskodawca, które zostały pokryte kredytem konsolidacyjnym zaciągniętym w dniu 22 lutego 2008 roku, zważywszy że F. (...) został nabyty w 2005 roku a w tym czasie uczestniczka pracowała na pełnym etacie w O.i jednocześnie współpracowała z C. w W. przy projektach europejskich (odpłatne pisanie arkuszy egzaminacyjnych (...)); pominięcie w ustaleniach, że kredyt konsolidacyjny nie obejmował kredytu zaciągniętego na zakup samochodu F. (...). W konsekwencji ustalenie, że spłata kredytu konsolidacyjnego w P. stanowiła nakład wnioskodawcy z majątku odrębnego na majątek wspólny.

4. błędne zasądzenie w pkt. 17 postanowienia kwoty 3.105,28 zł, tytułem zwrotu nakładów z majątku wspólnego w postaci darowizny od matki uczestniczki postępowania na zakup działki przy ul. (...) - przy równoczesnym przyjęciu, że na zakup działki uczestniczka przekazała z majątku osobistego kwotę stanowiącą 1/3 wartości zakupionej działki. Zwrot równowartości nakładów w tej sytuacji powinien odpowiadać cenie rynkowej wartości działki, w chwili zbycia przez strony nieruchomości.

Wskazując na powyższe apelująca wniosła zmianę zaskarżonego postanowienia:

- I. w punkcie 9 i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania 42.405,88 zł,
- II. w punktach 10 i 11 przez ich uchylenie,
- III. w punkcie 17 przez zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania kwoty 197.000 zł tytułem zwrotu nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny w postaci uiszczenia 1/3 ceny zakupu działki,
- IV. w punkcie 19 i zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kwoty 9.000 zł stanowiącej równowartość darowizny w postaci projektu budynku mieszkalnego,
- V. w punkcie 25 i ustalenie, że w skład majątku wspólnego wchodzi przedsiębiorstwo produkcji suplementów (...) ewentualnie
- VI. uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w zakresie zagadnienia dotyczącego przedsiębiorstwa produkcji suplementów.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od uczestniczki na swoją rzecz kosztów postępowania wywołanych jej apelacją według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestniczki okazała się częściowo zasadna, natomiast apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu w całości.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd Okręgowy w przeważającej części zaaprobował ustalenia faktyczne Sądu I instancji oraz dokonaną przez ten Sąd ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego. Sąd II instancji przyjął jednak odmienne stanowisko co do charakteru działalności wnioskodawcy w zakresie produkcji suplementów diety dla psów i kotów i w tym zakresie nie podzielił rozważań Sądu I instancji.

Przed przystąpieniem do szczegółowego omówienia apelacji wniesionych przez obie strony Sąd Okręgowy wyjaśnia, że konieczność sprostowania oznaczenia zaskarżonego postanowienia podyktowana była faktem, że orzeczeniem tym Sąd Rejonowy rozstrzygnął także istniejący pomiędzy uczestnikami postępowania spór dotyczący niektórych przedmiotów wychodzących w skład majątku wspólnego. Istotą tego sporu była rozbieżność stanowisk uczestników, co do prawa własności danego przedmiotu majątkowego, tj. tego, czy dane przedmioty należą do wspólności majątkowej małżeńskiej. Skoro więc Sąd Rejonowy rozstrzygnął zasadę co do niektórych składników, zachodziła konieczność sprostowania oznaczenia zaskarżonego orzeczenia, które jednocześnie miało charakter postanowienia częściowego i wstępnego. Dokonana przez Sąd odwoławczy modyfikacja pozostawała w istocie bez wpływu na samo postanowienie, ale była uzasadniona względami formalnymi.

Z opisanych względów orzeczono jak w punkcie 1. na podstawie art. 350 § 1 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Przechodząc do merytorycznych rozważań Sąd Okręgowy zważył, że obie apelacje były mocno rozbudowane w swej treści i zawierały mnóstwo wątków pobocznych. Konieczne zatem było dokonanie pewnej systematyzacji podnoszonych zarzutów.

Jeśli chodzi o apelację uczestniczki jej zastrzeżenia dotyczyły głównie niezasadnej w jej przekonaniu odmowy uwzględnienia przedsiębiorstwa produkcji suplementów diety (...) jako składnika majątku wspólnego podlegającego podziałowi. Sąd Okręgowy odmiennie niż Sąd Rejonowy przyjął, że ten fragment działalności gospodarczej wnioskodawcy w istocie stanowił przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c. Powołany przepis zawiera definicję legalną przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym. Przedsiębiorstwo w ujęciu art. 55¹ k.c. charakteryzuje oderwanie od podmiotu, któremu przysługują prawa składające się na to przedsiębiorstwo. Składniki niematerialne oraz

materialne przedsiębiorstwa nie stanowią jedynie osobnych przedmiotów majątkowych, ale są związane funkcjonalną więzią, tworzą zorganizowany kompleks majątkowy, który pozwala na realizację oznaczonych celów gospodarczych. (por. E. Skowrońska-Bocian, M. Warciński [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks cywilny. T. I. Komentarz. Art. 1–449¹⁰, Wyd. 10, Warszawa 2020, Legalis). W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że jeden przedsiębiorca może prowadzić dwa lub więcej przedsiębiorstw w znaczeniu przedmiotowym (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2001 r., III CZP 44/00 oraz post. z 9 grudnia 2010 r., IV CSK 210/10).

W niniejszej sprawie bezsporny pozostawał fakt, że wnioskodawca równolegle z praktyką weterynaryjną prowadził działalność gospodarczą obejmującą produkcję wspomnianych suplementów diety. Przedsiębiorstwo to składało się z: know-how wnioskodawcy (niezależnie od tego, czy korzystał z pomocy innych osób), praw autorskich do opakowań oraz ruchomości służących do produkcji.

Na rozprawie w dniu 10 lipca 2012 r. przyznał, że „zaprzestał czerpać zyski z prowadzenia działalności jako weterynarz w 2008 r., gdy wyprowadził się z P. i jako lekarz już nie pracował. Firma nadal jednak działała, ponieważ przedmiotem jej działalności była również sprzedaż tych suplementów”. Wnioskodawca wskazał, że tę działalność prowadził do maja 2009 r., bowiem od 1 czerwca 2009 r. został zatrudniony w inspekcji weterynaryjnej co wiązało się z ograniczeniami w podejmowaniu działalności gospodarczej. Powyższe znajduje potwierdzenie w decyzji Prezydenta Miasta P. z 21 lipca 2009 r. o wykreśleniu z ewidencji działalności gospodarczej z dniem 31 maja 2009 r. wpisu dokonanego w dniu 8 lutego 1996 r. pod numerem (...) dotyczącego działalności obejmującej produkcję (...) (10.92.Z), sprzedaż hurtową niewyspecjalizowaną (46.90.Z), sprzedaż detaliczną prowadzoną przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet (47.91.Z), pozostała sprzedaż detaliczną prowadzoną poza siecią sklepową, straganami i targowiskami (47.99.Z), badania i analizy związane z jakością żywności (71.20.A), pozostałe badania i analizy techniczne (71.20.B), pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowaną (74.90.Z) oraz pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane (85.59.B). Działalność ta została zgłoszona przez wnioskodawcę prowadzącego już wówczas gabinet weterynaryjny (k. 548). O tym, że prowadzona przez niego działalność związana z produkcją suplementów diety stanowiła przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c. świadczy dodatkowo fakt, że po zaprzestaniu wykonywania tej formy działalności z dniem 31 maja 2009 r. przyszła żona wnioskodawcy włączyła ją do prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.

Mimo dokonania odmiennych ustaleń co do charakteru prawnego wspomnianego fragmentu działalności gospodarczej wnioskodawcy, żądanie uczestniczki dotyczące ustalenia, że przedsiębiorstwo produkcji suplementów diety (...) wchodzi w skład majątku wspólnego byłych małżonków podlegającego podziałowi, było niezasadne. Wynika to z faktu, że przedsiębiorstwo to aktualnie nie istnieje - w dacie orzekania nie funkcjonowało. Przypomnieć trzeba, że w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami skład majątku wspólnego ustala się według chwili ustania wspólności majątkowej, ale składnik podlegający podziałowi musi istnieć w dacie orzekania.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy ten składnik majątku przestał istnieć. Wnioskodawca po wyprowadzeniu się od uczestniczki nie dokonał formalnej sprzedaży na rzecz swojej przyszłej żony przedsiębiorstwa jako całości (wymagałoby to formy pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi), lecz sprzedał jedynie część składników wspomnianego przedsiębiorstwa (ruchomości). Tym samym pozbawił to przedsiębiorstwo istotnych składników w postaci ruchomości służących do produkcji suplementów. Następnie przekazał przyszłej żonie (bez zachowania wymaganej formy) pozostałe składniki – przyszła żona wnioskodawcy wykorzystywała w swojej działalności jego know-how oraz projekty opakowań. Wskutek działań podjętych przez wnioskodawcę doszło do formalnego przejścia przedsiębiorstwa przez inny podmiot (w tamtym czasie przyszłą żonę wnioskodawcy), a faktycznie wnioskodawca uczestniczył nieformalnie w prowadzeniu tego fragmentu swojej dotychczasowej działalności.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że jakkolwiek podziałowi podlega majątek byłych małżonków istniejący w chwili orzekania o podziale, to w sytuacji, gdy jeden z małżonków wyprowadził składnik tego majątku po ustaniu wspólności, bez zgody drugiego małżonka, okoliczność tę należy uwzględnić przy podziale przyjmując, że otrzymał on w wyniku podziału kwotę odpowiadającą wartości rynkowej zbytego składnika, musi więc

się z małżonkiem rozliczyć. Uwzględniając rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego, który zasądził na rzecz uczestniczki połowę wartości ruchomości wykorzystywanych w ramach przedsiębiorstwa do produkcji suplementów diety, Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca winien rozliczyć się z uczestniczką także z wartości autorskich praw majątkowych dotyczących projektów opakowań suplementów produkowanych pod nazwą V. i V.. Powołany w niniejszej sprawie biegły ustalił ich łączną wartość na sumę 78.000 zł. W ramach wzajemnych rozliczeń z tytułu wyzbycia się przez wnioskodawcę tego składnika majątku wspólnego, Sąd II instancji zasądził na rzecz uczestniczki połowę tej kwoty. Wnioskodawca nie miał natomiast obowiązku rozliczania się z będącego jego wkładem osobistym w przedsiębiorstwo know-how.

W pozostałym zakresie obie apelacje były bezzasadne.

Jeśli chodzi o zarzuty wnioskodawcy i uczestniczki dotyczące nieprawidłowego ustalenia wydatkowania przez drugą stronę środków z majątku wspólnego na potrzeby własne lub rodziny Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że punktem wyjścia dla oceny tej kwestii było przyjęcie właściwej cezurę czasowej. W tym miejscu wymaga wyjaśnienia, że wbrew zarzutowi uczestniczki, Sąd Rejonowy ustalił, że od około 2007 r. strony prowadziły odrębne gospodarstwa domowe, mimo dalszego pozostawania we wspólności majątkowej małżeńskiej. Zdaniem Sądu II instancji należało jednak przyjąć, że takim przełomowym momentem było wyprowadzenie się wnioskodawcy z dotychczas wspólnie zamieszkiwanego domu, co nastąpiło 24 listopada 2008 r. – do tego czasu pomimo istnienia nieporozumień czy wręcz konfliktu, małżonkowie mieli realną możliwość sprawowania kontroli nad wydatkami każdego z nich, w szczególności nad stanem rachunków bankowych, na których gromadzone były środki finansowe wchodzące w skład majątku wspólnego oraz nad operacjami finansowymi na tych kontach. Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie nie wynika, by w czasie wspólnego zamieszkiwania którykolwiek z małżonków zgłaszał zastrzeżenia co do sposobu wydatkowania pieniędzy przez drugiego. W tej sytuacji zachodziło domniemanie, że pieniądze, które wówczas wydatkowano, były przeznaczane na bieżące potrzeby rodziny. Z art. 27 k.r.o. wynika bowiem wzajemny obowiązek małżonków udzielania sobie pomocy i przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny. Małżonek, który twierdzi, że druga strona zużywała majątek wspólny na własne potrzeby musi tę okoliczność udowodnić (art. 415 kc. i art. 6 k.c.). Przy czym za niewystarczające należało uznać przedłożenie jedynie wyciągów z rachunków bankowych na udokumentowanie prawdziwości twierdzenia, że wśród załączonej historii rachunków znajdują się operacje, które mają świadczyć, że jeden z małżonków sprzeniewierzył część wspólnych środków, przeznaczając je na własne potrzeby. Należy podkreślić, że Sąd nie ma obowiązku samodzielnego analizowania historii bankowych operacji, struktury wydatków i wyciągania na tej podstawie dalej idących wniosków co do przeznaczania przez wypłacającego małżonka kwot pobieranych z rachunku bankowego, który to cel z dokumentów nie wynika. To na stronie, w tym przypadku wnioskodawcy albo uczestniczce, ciążył obowiązek przytoczenia stosownej argumentacji i twierdzeń wskazujących na zużycie przez drugą stronę pieniędzy pochodzących z majątku wspólnego na własne potrzeby. Takiego rozumowania żadna ze stron nie naprowadziła, ograniczając się w tym zakresie jedynie do lakonicznego stwierdzenia, że były współmałżonek finansował swoje potrzeby ze wspólnych środków.

Nieco inaczej wyglądała sytuacja po rozstaniu wnioskodawcy i uczestniczki. W tym przypadku nie ulegało wątpliwości, że po faktycznej separacji żadna stron nie miała możliwości kontrolowania wydatków współmałżonka, ich struktury i wysokości. Po 24 listopada 2008 r. każdy z małżonków samodzielnie dysponował częścią wspólnych środków. W tym stanie rzeczy zachodziło domniemanie odwrócone, polegające na przyjęciu, że środki wydatkowane w tym czasie z majątku wspólnego przeznaczane były na zaspokajanie potrzeb własnych. Dla wykazania okoliczności przeciwnej (tj. łożenia na potrzeby rodziny), konieczne było przedstawienie stosownych dowodów (art. 6 k.c.). Temu ciężarowi dowodowemu strony nie sprostały. Nie było zatem podstaw, by dyskwalifikować ocenę dowodów dokonaną przez Sąd Rejonowy, która była prawidłowa.

Uczestniczka w swojej apelacji domagała się także uwzględnienia darowizn dokonanych na jej rzecz przez jej matkę, jako nakładu z majątku osobistego na majątek wspólny (przeznaczony na zakup nieruchomości w S.). Przy czym w apelacji wskazywała na kwotę wyższą w przeliczeniu nominalnej wartości darowizny, ewentualnie domagała się rozliczenia tego nakładu jako procentowej wartości nieruchomości.

Roszczenie uczestniczki w takim kształcie nie mogło zostać uwzględnione, bowiem zostało zgłoszone dopiero na etapie postępowania apelacyjnego. Przed Sądem Rejonowym uczestniczka w odpowiedzi na wniosek domagała się rozliczenia dwóch nakładów.

Pierwszy z nich to jej udział w koszcie nabycia działki w S., który wyniósł 12.000 zł, z czego 2/3 (pierwotnie podała „1/3”, ale w piśmie z dnia 7 września 2012 r. sprostowała ten ułamek – k. 838) pochodziło ze środków darowizny otrzymanej od matki.

Drugi nakład, o którym uczestniczka wspomniała w piśmie z dnia 7 września 2012 r. pochodził z darowizny od jej matki przekazanej w złotych (1.844,35 zł), dolarach (1,992,02 \$ – przy ówczesnym kursie 2,4258 = 4.832.24 zł) i markach zachodniemieckich (nie podała, ile). Z kolei w piśmie z dnia 7 sierpnia 2015 r. uczestniczka aktualizując swoje stanowisko w sprawie poinformowała, że domaga się rozliczenia w ramach nakładów poczynionych przez nią z majątku osobistego na majątek wspólny w postaci darowizny od matki w kwocie 6.676,59 zł (k. 1439), a nie 8.054,86 zł jak podaje w apelacji. Wymaga nadto zaznaczenia, że na poparcie powyższych twierdzeń uczestniczka okazała jedynie dwa potwierdzenia wypłat kwot kolejno 13.700.200 starych złotych oraz 1.992,02 \$ (k. 147). W aktach sprawy brak dowodu na trzecią wypłatę w kwocie 1.844,30 zł, na którą uczestnika powoływała się w apelacji, kwoty te uczestniczka nie zgłosiła także do rozliczenia, co oznacza że jej żądanie zgłoszone w apelacji było spóźnione (art. 383 kpc. w zw. z art. 13 § 2 kpc.). Niezależnie od tego twierdzenie apelującej, że suma darowizn od matki wynosiła 8.054,86 zł było gołosłowne i jako niewykazane, nie mogło zostać uwzględnione.

Uczestniczka przed Sądem Rejonowym nie domagała się także waloryzacji poczynionych nakładów, żądając ich rozliczenia w nominalnej wartości. Sąd Okręgowy nie znalazł więc podstaw do waloryzacji kwoty darowizn przekazanych na majątek wspólny poprzez odniesienie ich do aktualnej wartości nieruchomości w S. z uwagi na brak zgłoszenia takiego żądania przed Sądem I instancji (art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 358¹ k.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Nie zasługiwało także na uwzględnienie roszczenie apelującej o zwrot nakładów na majątek wspólny (nieruchomość) w postaci wartości projektu architektonicznego autorstwa ojca uczestniczki. Sąd Rejonowy trafnie uznał, że uczestniczka nie wykazała tego roszczenia tak co do zasady, jaki i wysokości.

Jeśli chodzi o dalsze zarzuty podniesione w apelacji wnioskodawcy nie budziło wątpliwości Sądu Okręgowego, że wierzytelność wobec A. Ł. z tytułu spłaty udziału wnioskodawcy w spółce cywilnej K. spółka cywilna w P. stanowi składnik majątku wspólnego, który podlegał rozliczeniu w niniejszym postępowaniu. Rozważania Sądu Rejonowego w tym zakresie były prawidłowe i Sąd Okręgowy w pełni je podziela. Jedynie uzupełniając dodać należy, że wbrew przekonaniu pełnomocnika apelującego nie doszło do naruszenia art. 33 pkt 10 k.r.o. Ocena możliwości zastosowania wyrażonej w tym przepisie zasady surogacji w odniesieniu do składników majątku osobistego wiąże się, po pierwsze, z kwestią zbywalności określonych składników tego majątku oraz, po drugie, z odróżnieniem surogacji od dochodu z majątku osobistego, który, zgodnie z art. 31 § 2 pkt 2 k.r.o., należy do majątku wspólnego. Surogacja z natury rzeczy nie znajduje zastosowania do praw niezbywalnych, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie (art. 33 pkt 5). Niezbywalny jest udział w majątku wspólnym wspólników w spółce cywilnej (art. 863 § 1 k.c.). Zbycie wierzytelności z tytułu udziału w zyskach spółki cywilnej albo handlowej spółki osobowej, może być traktowane z reguły jako pobrany dochód z innej działalności zarobkowej małżonka (art. 31 § 2 pkt 1 k.r.o.) bądź jako dochód z majątku osobistego małżonka (art. 31 § 2 pkt 2 k.r.o.). por. K. Pietrzykowski, Komentarz do art. 33 k.r.o. [w:] K. Pietrzykowski (red.), Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz. Wyd. 6, Warszawa 2020, Legalis).

W kwestii zaś samochodu marki F. (...) Sąd II instancji również w tym przypadku podzielił prawidłowe ustalenia Sądu Rejonowego, że stanowił on składnik majątku wspólnego byłych małżonków. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy bezspornym było, że z przedmiotowego pojazdu korzystała wyłącznie uczestniczka. Niemniej w ocenie Sądu odwoławczego taki stan rzeczy był wynikiem wcześniejszych ustaleń podjętych przez strony w trakcie trwania ich małżeństwa. Z uwagi na objęcie rzeczzonego pojazdu wspólnością majątkową małżeńską, obowiązek partycypowania w kosztach jego utrzymania, z wyłączeniem bieżących kosztów eksploatacji w postaci benzyny, obciążał oboje małżonków. Tym samym rozliczenie dokonane przez Sąd I instancji, a uwzględniające koszty egzekucji kredytu, ze

środków którego zakupiono auto, spłaty rat kredytu, koszty ubezpieczenia, najmu garażu i badań technicznych, nie budziły zastrzeżeń Sądu Okręgowego – kwota wyegzekwowana wynikała z akt komorniczych.

Na aprobatę zasługiwały także rozważania Sądu Rejonowego w zakresie takich składników majątku wspólnego jak urządzenie M. oraz samochód marki F. (...). Okolicznością bezsporną było, że obie ruchomości pozostawały w posiadaniu wnioskodawcy i że zostały przez niego zbyte. Jednocześnie apelujący nie wykazał, by środki uzyskane ze sprzedaży, którymi dysponował, zostały przeznaczone na zaspokojenie potrzeb rodziny (art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c.). Wobec braku inicjatywy dowodowej apelującego w tym zakresie, zachodziła konieczność rozliczenia się z uczestniczką z tych pieniędzy.

Analogicznie sytuacja przedstawiała się w odniesieniu do kredytów zaciąganych przez wnioskodawcę. Ciężar wykazania, że środków z tego tytułu nie przeznaczył na potrzeby własne spoczywał na apelującym, który temu obowiązkowi nie sprostał. Dotyczy to także uzyskanego przez wnioskodawcę na krótko przed wyprowadzką zwrotu nadpłaty spłaconego kredytu w (...).

Bezpodstawne były zarzuty apelującego dotyczące rozliczenia długu wobec ZUS spłaconego przez uczestniczkę. Sąd Rejonowy zasadnie wskazał, że zadłużenie wobec ZUS, mimo iż odnosiło się do działalności gospodarczej prowadzonej przez uczestniczkę, powstało w okresie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej. Tym samym podlegało rozliczeniu jako dług tej masy majątkowej zgodnie z podstawie art. 29 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1325) w zw. z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 266).

Odnosząc się do kwestii kwalifikacji darowizny matki uczestniczki jako przysporzenia dokonanego do majątku osobistego B. L. (1), Sąd Rejonowy nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów. Przepis art. 33 pkt 2 k.r.o. wyraża domniemanie, że darowizna wchodzi w skład majątku osobistego, chyba że darczyńca postanowił inaczej. W rozpoznawanej sprawie uczestniczka przedłożyła kopertę z adnotacją swojej matki o treści: „(...) (...) (...) dla B.”. Nadto w aktach znajdują się potwierdzenia wypłat z Banku (...) S.A., które obejmują kwoty odpowiadające ustalonej przez Sąd Rejonowy wysokości darowizny na rzecz uczestniczki. Na podstawie art. 231 k.p.c. Sąd I instancji mógł zatem ustalić, że wolą matki uczestniczki było przekazanie tych sum na rzecz córki. Wnioskodawca przeciwstawiając się takiemu wnioskowaniu utrzymywał, że decydujące znaczenie przy rekonstrukcji woli M. W. miał cel, na który przeznaczono wspomniane środki. W jego ocenie fakt zakupu nieruchomości, która służyć miała potrzebom mieszkaniowym obojga małżonków, dowodził, że dokonana darowizna weszła do majątku wspólnego. Takie rozumowanie należało uznać za wadliwe. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego (postanowienie z 11 kwietnia 2019 r., IV CSK 436/18) w świetle przepisu art. 33 pkt 2 k.r.o. do oceny, czy darowizna wchodzi do majątku wspólnego, czy do majątku odrębnego, nie ma znaczenia decydującego, jaki jest cel tej darowizny, zaś jedynym kryterium jest decyzja darczyńcy. Oczywiście jeśli darowizna dokonywana jest we właściwej formie, czyli aktu notarialnego, to z jego treści będzie wynikało, do jakiego majątku trafia. Gdy jednak darowizna jest dokonywana w sposób nieformalny, sąd powinien ocenić wolę darczyńcy (istotną w chwili dokonywania darowizny – jego późniejsze zeznania w postępowaniu o podział majątku wspólnego są tylko jednym ze środków dowodowych, bez waloru przesądzającego), uwzględniając całokształt okoliczności sprawy. Apelujący nie przedstawił żadnych dowodów podważających dokonaną przez Sąd I instancji ocenę wskazanych wyżej dowodów postaci koperty i dowodów wypłaty. W tym zakresie powołał się jedynie na zeznania I. W., brata uczestniczki. Zdaniem Sądu II instancji jego zeznania były niewiarygodne, zważywszy że świadek od 2001 r. pozostaje w konflikcie z uczestniczką, co przyznał na rozprawie w dniu 6 grudnia 2012 r. (k. 1030). Nadto zeznał, że nie był obecny przy wręczaniu pieniędzy przez matkę uczestniczki. Tym samym twierdzenia wnioskodawcy o dokonaniu przez jego teściową darowizny na rzecz obojga małżonków ograniczały jedynie się do polemiki z prawidłowym ustaleniem Sądu Rejonowego.

Taki sam charakter miały zapewnienia apelującego o darowiznie dokonanej przez jego matkę na prace dekarские na wspólnej nieruchomości w S.. Fakt dokonania wspomniane darowizny nie znajduje oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym. Przede wszystkim wynika z niego, że dach został położony w 2003 r. (okoliczność zawarta w piśmie uczestniczki z 28 czerwca 2013 r., niekwestionowana przez wnioskodawcę – k. 1167). Z kolei przekazanie

darowizny przez matkę wnioskodawcy na ten cel miało nastąpić w 2006 r. Oczywistym jest, że pomiędzy tymi oboma wydarzeniami nie zachodzi żadna zbieżność czasowa. Wnioskodawca tym samym nie przedstawił żadnych dowodów na okoliczność nabycia ze środków pochodzących z majątku osobistego dachówek na pokrycie dachu nieruchomości w S..

Równie bezpodstawne było roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z pojazdu osobowego marki F. (...) oraz domu w S.. Zgodnie więc z art. 206 k.c., każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzeczy wspólnej oraz do korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli. Wszystkie inne przypadki posiadania rzeczy wspólnej wykraczają tym samym poza określony w art. 206 kc zakres „uprawnionego” posiadania rzeczy wspólnej przez konkretnego współwłaściciela. Posiadanie, które wykracza poza „uprawniony” zakres, narusza ustawowo ukształtowane stosunki między współwłaścicielami, co z kolei rodzi dla pozostałych współwłaścicieli roszczenia służące ochronie ich sytuacji prawne. Naruszenie uprawnienia do korzystania z rzeczy stwarza po stronie współwłaścicieli podstawę żądania dopuszczenia do korzystania z rzeczy wspólnej lub dokonania podziału rzeczy quo ad usum. W razie wykazania przesłanek stosowania art. 224 § 2 lub art. 225 k.c., współwłaściciele pozbawieni możliwości korzystania z rzeczy mogą żądać zapłaty wynagrodzenia od tego współwłaściciela, który wyłącznie korzystał w całości lub w części z przedmiotu współwłasności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 r., II CSK 32/10). Z powyższego wynika, że wyłączne posiadanie i korzystanie z przedmiotu współwłasności przez jednego współwłaściciela, w obliczu zgody (choćby dorozumianej) pozostałych współwłaścicieli, pozbawione jest przymiotu bezprawności. Sąd Rejonowy trafnie wskazał, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy wnioskodawca nie udowodnił, by został pozbawiony posiadania ww. składników majątku wspólnego, w szczególności, że bezskutecznie domagał się od byłej małżonki dopuszczenia do współposiadania. W tej sytuacji zachowaniu uczestniczki nie można było przypisać znamion bezprawności. To z kolei przesądziło o bezzasadności roszczenia o zapłatę żądanego wynagrodzenia.

W świetle zaprezentowanych rozważań Sąd Okręgowy uwzględniając częściowo apelację uczestniczki zmienili zaskarżone postanowienia w punkcie 17 zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.(punkt 2), a w pozostałym jej apelację oddalił w oparciu o art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Na tej samej podstawie oddalono apelację wnioskodawcy (punkt 4.) Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadnie orzeczeniu końcowym.

Małgorzata Radomska-Stęplewska Ryszard Małecki Anna Kulczewska-Garcia